

smyrnov_ig@ukr.net,

Смирнов І. Г.

доктор географічних наук, професор

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

loa13@ukr.net

Любіцева О. О.

доктор географічних наук, професор

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ТА В ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС (НА ПРИКЛАДІ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ В М.КАМ'ЯНЦІ-ПОДІЛЬСЬКОМУ)

Анотація. Розкрито особливості розвитку туристичних дестинацій в Україні в період російської агресії та в післявоєнний час. Ці особливості розглянуто на прикладі волонтерського туризму в м. Кам'янець-Подільському, який визнано «туристичним дивом України» № 1.

Ключові слова: туристична дестинація, м. Кам'янець-Подільський, волонтерський туризм, російська агресія.

Місту Кам'янцю-Подільському з його унікальною ресурсною базою для розвитку різноманітних напрямків туризму приділяється багато уваги в туристичній, географічній та історичній літературі [3, с. 50]. Нині актуальними є питання — як живе в часи російської агресії проти України Кам'янець-Подільський, туристичне диво України № 1, який туризм у ньому розвивається, які є напрямки післявоєнного відновлення туристичної галузі у місті? Це тилове місто через російські провокації у Придністров'ї теж мало шанси стати прифронтовим. Але, рік тому, навесні 2022 р. до нього курсували евакуаційні потяги з Києва, якими масово рухалися тимчасово переміщені особи — громадяни України, які покинули місця свого постійного проживання у Східній та Центральній Україні через загрози жахів російської агресії. Багато з цих людей хотіли б дізнатися більше про місто та місцевість, куди їх привела трагічна доля біженців. Тому крім оголошень про можливість отримання безкоштовно речей в стокових центрах для біженців, місцевій владі слід було б надавати оголошення для них про безкоштовні екскурсії, а точніше — безкоштовні пішохідні екскурсії містом та околицями. Такий волонтерський туризм напевно користувався б значним попитом серед тимчасово переміщених осіб. Можливість проведення таких екскурсій є дуже гарною нагодою проходження практик для студентів туристичних фахів місцевого Національного університету, а також — агротехнічного, де напевно діють красзнавчо-туристичні гуртки, а також коледжів — архітектурно-будівельного, культури і мистецтв, індустріального, харчового та Центру професійно-технічної освіти. Така екскурсійна практика дозволила б поглибити знання студентів про туристичні ресурси свого міста та краю (в ході підготовки матеріалу для екскурсії), набути навички спілкування з туристами, отримати інформацію про агресивні дії російських військ на Сході та Півдні України від безпосередніх свідків. Екскурсії слід проводити на підставі загально-кафедрального зразку або авторські — згідно наукових інтересів студентів — екскурсоводів (затверджені кафедрою). Теми екскурсій можуть охоплювати різноманітні напрямки туризму (туристичні ресурси міста і краю це дозволяють): історико-архітектурний, середньовічно-оборонний, національно-патріотичний (Кам'янець-Подільський — столиця УНР), воєнний, містичний, геотуризм (на прикладі каньйону р.Смотрич), екстремальний (скелелазання відвісними скельними стінами каньйону, політ на повітряних кулях) тощо. За умови знаходження спонсорів — волонтерів можливі автобусні екскурсії до Хотинської фортеці та до м. Чернівців, до м. Хмельницького та Меджибіжського замку, а також до смт Жванця на р. Дністер та руїн місцевого замку, до м. Мельниці-Подільської у Тернопільській області, де знаходяться Окопи Святої Трійці — бувші польські укріплення, побудовані в часи турецької окупації Кам'янця в кінці XVII ст.

Жванецький замок та Окопи входять до числа семи замків околиць міста, екскурсії до яких можна запропонувати допитливим відвідувачам м. Кам'янця-Подільського [1]. Решту цього списку складають руїни колись могутнього замку в с.Панівцях (7 км від міста), замок та синагога оборонного типу XVII ст. у с. Сатанові (50 км), замок у м. Старокостянтинові (на північ від м. Хмельницького), руїни замків у с. Сутківцях та Чорнокозинцях (на відстані 20 та 15 км від м. Кам'янця-Подільського відповідно). Крім відвідин середньовічних замків цікавими можуть бути екскурсії до стародавнього монастиря Бакота на р. Дністер, Національного природного парку «Подільські Товтри» та Природного заповідника «Медобори» (біля с. Сатанова).

Екскурсії до цих та подібних пам'яток українського оборонного зодчества були б особливо корисні для дітей шкільного віку. У цьому контексті — ще одна пропозиція для волонтерського туризму, а саме — викупити за кошти спонсорів наявні примірники та замовити друк додаткового накладу книги авторства Аніти Майданюк «Дітям про Кам'янець» [2], котра містить коротку історію цього прекрасного древнього міста Поділля, викладену у цікавій, доступній для дітей формі, з гарними ілюстраціями, та подарувати кожній дитині шкільного віку з родин тимчасово переміщених осіб, які завітали до Кам'янця (знову ж таки — шляхом надання оголошення про таку можливість біля стокового центру — з уточненням: для учасників екскурсій). А для дорослих відвідувачів міста найкращим сувеніром під час екскурсії був би короткий складаний путівник по м. Кам'янцю-Подільському з планом міста, що допоможе краще орієнтуватися на місцевості, знайти найкоротші маршрути з центру міста до Національного історико-архітектурного заповідника («Старе місто») та до Старого та Нового замків («Стара фортеця»). Знову ж таки тут потрібна допомога спонсорів, яких у Кам'янці, впевнені, не забракне. Прикладом може бути Дмитро Зволейко, видавець, один із фундаторів друкарської справи на Поділлі, директор підприємства «Видавництво Абетка — Світ», який підготував і видав тисячі книжок, серед яких чільне місце займають видання про рідне неповторне місто Кам'янець-Подільський [4]. З ними можна знайомитися і придбати у найбільшому книжковому магазині міста — фірмовому «АБЕТКА», що знаходиться на одній з головних вулиць міста — Князів Коріатовичів. Сподіваємось, що дана стаття, її пропозиції та рекомендації стануть у нагоді багатьом містам і селам України, зокрема Західної, що відчують нині в умовах російської агресії значний наплив вимушено переміщених осіб. Разом з тим, це є приклад можливостей розвитку туризму в Україні за сучасних складних обставин, в умовах воєнного стану та залучення студентів туристичних (і не тільки) фахів та вишів до цих процесів, а в подальшому — в післявоєнний період і до відновлення туристичної галузі в країні.

У цьому контексті, замість висновків, можна зупинитись на напрямках відновлення та розвитку туризму в м.Кам'янці-Подільському в післявоєнний період. На нашу думку, перше, що треба зробити (вже зараз!) — це відремонтувати хідники (тротуари) на вулицях міста, що є у знищеному стані навіть у центрі. Ходити такими тротуарами, що являють собою маленькі товтри (кам'яно-асфальтові бугри) незручно та нищівно для взуття. Власне, проходячи вулицями міста, можна зауважити, що хідники на них колись були — від зроблених ще за «губернських» часів (коли Кам'янець був центром Кам'янець-Подільської губернії) — це тротуари з прямокутних кам'яних плит, встановлені безпосередньо біля будинків, де у минулому, мабуть, містилися якісь важливі губернські установи — адміністративні (суди), медичні (лікарні), освітні (гімназії, у т.ч. приватні) тощо. Та вони становлять поодинокі винятки серед «моря» залишків асфальтового покриття тротуарів радянських часів, коли один неякісний асфальт накладався шаром іншого, а потім їх усіх «з'їдала» ерозія — як природня (переважно водна), так і антропогенна (амортизація від руху містян).

Висновки. В результаті маємо таку ситуацію, коли сучасний Кам'янець перетворився у «місто розбитих хідників». І це за умов, коли біля міста працює один з найбільших в Україні гірничо-цементних комбінатів та асфальто-бетонний завод. Думається, місцева влада тут не доробляє, і для «туристичної перлини Поділля», як позиціонує Кам'янець місцева влада, така ситуація є неприйнятною і не сприяє туристичній комфортності міста. Тому, на нашу думку, перш ніж запрошувати туристів (українських та іноземних) до міста, слід виконати якісний

ремонт його вулиць. І вже після цього можна говорити про розвиток готельно-ресторанної інфраструктури, яка представлена на сьогодні досить непогано: є у значній кількості великі та невеликі готелі та ресторани, кав'ярні, у т.ч. у підвальних приміщеннях відновлених історичних будинків Старого міста.

Література

1. Кам'янець-Подільський, Хотин, Меджибіж. Туристична карта. К.: ТОВ ВМК «Ортелій», 2011.
2. Майданюк А. Дітям про Кам'янець/Аніта Майданюк. — Кам'янець-Подільський: В-во Абетка, ФОП Сисин Я. І. 2015. 44 с., іл.
3. Смирнов І. Г., Любіцева О. О. Розвиток Кам'янця на Поділлі, як комплексної туристичної дестинації: ресурси культурно-пізнавального, національно-патріотичного, містичного та меморіального туризму. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. Вип. 4 (81). 2021. С. 47–55.
4. Юрков В., Юркова Г. 7 чудес Кам'янця на Поділлі (дійсність і легенди). Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д. Г., 2011. 56 с.

katerinateleguz@gmail.com

Телегуз К. А.

здобувач освіти

ВСП «Київський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ», м. Київ, Україна

sorvina.u.n@gmail.com

Сорвіна Ю. М.

спеціаліст другої категорії

ВСП «Київський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ», м. Київ, Україна

ВІЗІЯ ТА СТРАТЕГІЇ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТУРИЗМУ

Анотація. У даній роботі розглянуто основну стратегію повоєнного відновлення українського туризму. Після перемоги треба буде відновлювати економіку України. Відбудова України у повоєнні часи 2022–2030 рр. вимагає значних зусиль щодо розробки регіональних програм і стратегій сталого розвитку регіонів і міст, що зазнали військової агресії з боку росії. Особливої актуальності за цих умов набувають питання відбудови та подальшого розвитку туристичного бізнесу України, який зазнав суттєвих руйнацій й втратив левову частку свого потенціалу через окупацію Херсонської, Запорізької, Харківської, Донецької, Луганської областей, неповоротну втрату культурної спадщини Сумської, Київської та Чернігівської областей та м. Києва. Візія та стратегія повоєнного відновлення українського туризму є однією з найважливіших проблем сьогодення.

Ключові слова: стратегія, туризм, воєнний стан, візія, відновлення туризму.

Незважаючи на військові дії на території України, з початком туристичного сезону внутрішній і зовнішній туризм до певної міри активізувався, хоча усе ще зберігаються суттєві обмеження діяльності суб'єктів туристично- рекреаційної сфери через продовження бойових дій в багатьох регіонах України, на які припадає значна частка туристично- рекреаційного потенціалу. Враховуючи сучасний стан туристично- рекреаційного потенціалу України, повоєнне його відновлення буде визначатися низкою чинників, зокрема — тривалість війни; існуючі та можливі масштаби руйнувань інфраструктури, а також швидкості її відбудови впродовж повоєнного періоду; зміни прерогативи туристичної галузі протягом війни з переключення уваги від зовнішнього на внутрішній туризм на прифронтових територіях; рівня доходу громадян; вміння раціонального застосування маркетингових технологій з метою залучення іноземних туристів завдяки підвищенню їх зацікавленості відносно України та її населення; міграційних процесів; залучення іноземних інвестицій. В цілому, для України, яка наділена значним туристичним потенціалом, напрямок розвитку туризму повинен бути одним із ключових, що